

*Hon väntade
förgäves...*

*Avtalet och löftet
Axel hade lämnat
höll han inte*

Hans Axel von Fersen, var även känd som Axel von Fersen den yngre. Han föddes den 4 september 1755 i Jakobs församling i Stockholm. Axel dog kanske för att han hade retat upp en svensk kung? Axel var verkligen en man med stort tycke för kvinnor och det hade risker. Utseende och bra bakgrund hade även gjort nytta i de fina salongerna i Paris. Mer än en kvinna kastade lystna blickar över de stora balsalarna. Franska drottningen var inget undantag och det utvecklade sig till ett hett förhållande med tiden. Axel var beredd att offra sitt liv för hennes flykt undan sina blivande bödlar. Den franska Revolutionen 1789 med stormningen av Bastiljen låg några år bakåt i tiden. 1789 hade myndigheterna planer på att riva denna gamla fästning. Det cirkulerade många myter och skräckhistorier om Bastiljen och dess fruktansvärda fängelsehålor.

Bland annat beskrev ett rykte att Bastiljen användes som ett fängelse för politiska fångar som på ett eller annat sätt hade kritiserat kungamakten. Så symbolvärdet var stort för folket att helt enkelt kasta ut de kungliga och ge folket makten. Att vara Drottning var inte då särskilt riskfritt och det kan inte Axel ha känt heller med jakten på Kungaparet från Frankrike.

Som tonåring skickades han på en långvarig grand tour, där han presenterades både för den franska dauphine - en nyss anländ österrikisk prinsessa vid namn Marie Antoinette och för själve Voltaire.

Var Fersen en trollbindande, oförglömlig personlighet? Nej. Han var en motsägelsefull person, men få av hans karaktärsdrag tycks sympatiska i våra dagar. Han var bördstolt, odemokratisk, stel och kylig, litterärt ointresserad och tämligen humorfri. Samtidigt var han snäll mot barn och underlydande, lojal, intelligent och tydligen förtjust i practical jokes.

Men Axel von Fersen var helt enkelt vacker. Han var lång - uppenbarligen bortåt 190 cm - och välväxt, med smalt ansikte, sensuell mun och grop i hakan. Från ett otal porträtt betraktar han oss storögt under höjda ögonbryn, förvånad eller föraktfull. Utseendet passade tidens skönhetsideal, men ögonen är ännu större, ögonbrynen ännu tjockare och på vissa porträtt nästan hopvuxna över näsroten. Hårfärgen var densamma som de flesta gustavianers - vitpudrad. Först i slutet av seklet blottade han sitt eget hår, mörkt, långt och (förstås) klädsamt gråsprängt. Puder, rött på läpparna och förstärkning av tinningarnas blå ådror ingick i toaletten.

Kvinnorna älskade honom. Dagboken vittnar om erövringarna bland teaterns och societetens damer. Förförde han dessutom pigor och andra fattiga flickor var de inte värda bläcket. Han gifte sig aldrig. System Sophie (g. Piper) förblev den kvinna som stod honom närmast.

Nu var det kanske lika så gott att äktenskapsförhandlingarna med Germaine Necker strandade. Den blivande madame de Staël - författarinna till Corinne - hade förmodligen haft svårt för en man, som knappt läste böcker.

Senare anförtrodde Fersen systemen att den kvinna han älskade redan var upptagen. Hon begrep, liksom hela Europa. Mest av alla älskade han otvivelaktigt Marie Antoinette.

Gustavianska män såg sig gärna som oemotståndliga kvinnokarlar - det gäller till och med en patetisk pornograf som Gustaf Hallenstierna, som skrev detaljrika memoarer om sina erövringar. Fersen var annorlunda. Han var kanske en aktiv förförare, men i dagboken återkom han ständigt till kvinnornas blickar, deras beundran av hans utseende och deras längtan efter hans vackra kropp. Ofta påpekade han dock att de fick hoppas förgäves. Han nedlät sig inte till vem som helst. För övrigt var han alltid klädsamt melankolisk.

Axel von Fersen var ingen kerublik charmör som Armfelt, som man säkert kunde ha kul med. Fersens dragningskraft var den stora kurtisanens - han förförde inte bara genom sitt utseende och sin världsvana, utan också genom själva ryktet om sina erövringar. Tillsammans med Stedingk lekte den unge Fersen blindbock med Marie Antoinette och hovdamerna, innan han och drottningen började ses mer på egen hand. Också andra furstliga damer suktade efter honom. I Sverige arbetade ständigt "la Petite" på att återknyta sin förbindelse med "långe Axell". Trots dagbokens försiktighet är det uppenbart att denna småväxta dam var prinsessan Hedvig Elisabet Charlotta, hertig Karls maka.

Hedvig Elisabet Charlotta av Holstein-Gottorp, drottningnamn Charlotta, föddes den 22 mars 1759, och hon dog den 20 juni 1818. Hon var hertiginna av Södermanland, och var drottning av Sverige åren 1809 till 1818. Hon var även drottning av Norge 1814 till 1818. Hennes far var hertig Fredrik August den förste av Oldenburg och mor var Friedrike av Hessen-Kassel och som var kusin till Gustav den tredje och även kusin till hans bror Karl (XIII). Hon gifte sig 7 juli 1774 med Karl.

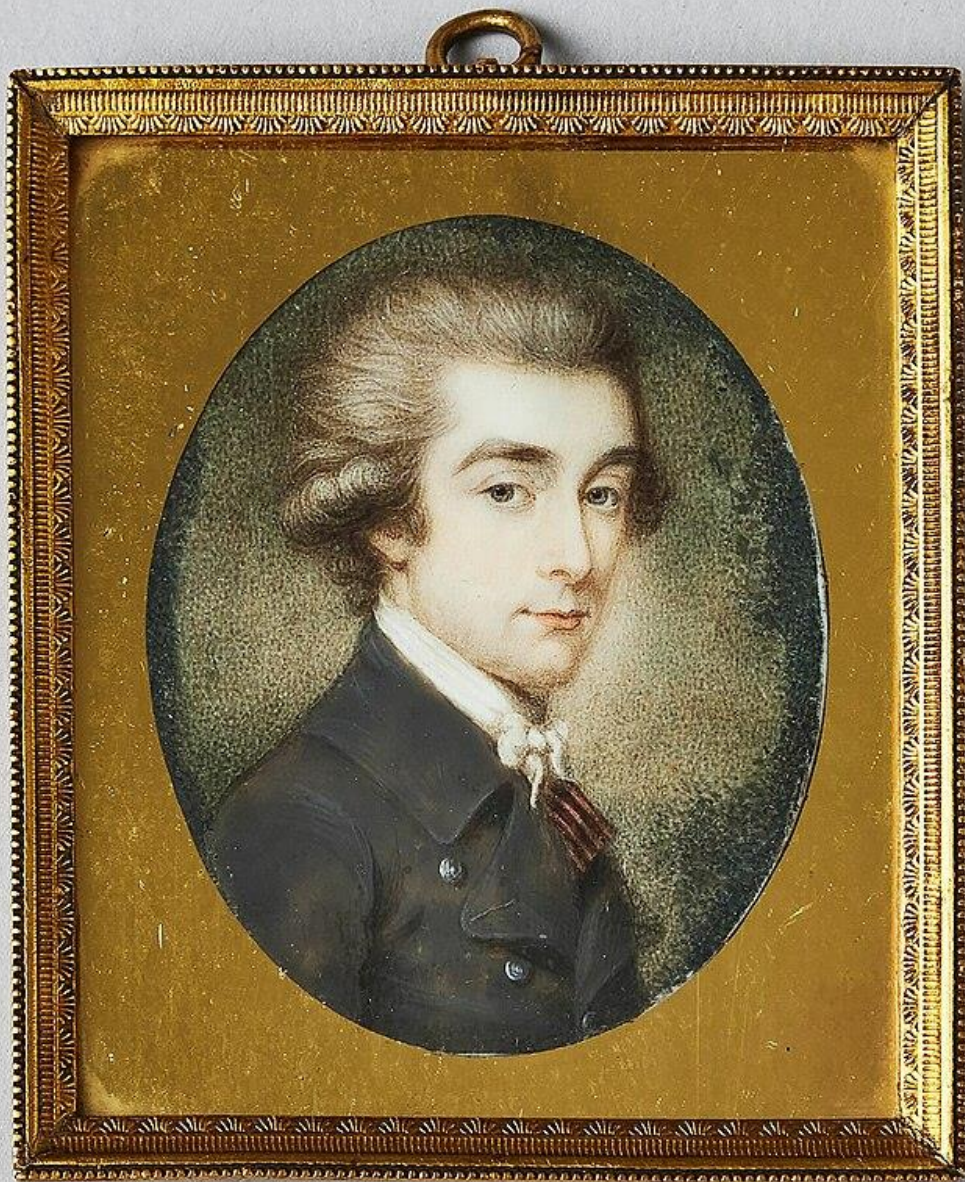
Fersen hade legat i alla sängar, rest i Europa och Amerika, mött alla storheter och behandlat dem som likar. Det var inte att undra på att de svenska hovdamerna flämtade till när han gick förbi. Långt där borta, i sjuttonhundratalets historiska dis, kan vi ana hur de lutar sina ännu pudrade huvuden närmare varandra och kommenterar honom, den ryktesomsusade.

Hedvig Elisabet Charlotta hade utvalts till brud åt Karl av Gustav III i hopp om att lösa tronföljdsfrågan, då han själv inte hade några barn och inte hade fullbordat sitt äktenskap. Karl hade vid sitt första möte med henne (han var då 22, hon elva) i Eutin år 1770 anmärkt att hon var söt, och äktenskapet arrangerades 1772.

Hedvig Elisabet Charlotta beskrivs som vacker, livlig och verbal. Hon gjorde succé i sällskapslivet då hon först anlände och kallades "Lilla hertiginnan" och sedan "Hertiginnan Lotta". Riksrådet Fredrik Sparre sade om henne: "Man kan inte tänka sig något mer glatt och livfullt. Hon är glädjen själv. Hennes största nöje är att skämta och hitta på galenskaper. Det vore lyckligt om hon införde den seden, ty vår av naturen något dystra nation behövde nog muntras upp". Hon fick dock också kritik för lättsinne och brist på värdighet.

Hennes relation till Karl var något distanserad, och de levde mer eller mindre skilda liv i många år. I slutet av juli 1775 förklarades Hedvig Elisabet Charlotta vara gravid, och förböner hölls då i kyrkorna. Enligt Axel von Fersen den äldre var det hovmästarinnan Sprengtporten som felaktigt identifierade en graviditet.

Jag vill ha
Axel nu....

23-årige Axel von Fersen

Hedvig Elisabet Charlotta hade förhållanden med greve Axel von Fersen den yngre, med greve Fabian Reinhold von Fersen, och med sin vän Sophie von Fersens svåger greve Carl Piper. Hennes kärleksaffärer omnämns inte i hennes dagböcker men kan spåras i hennes privata korrespondens till hennes nära vän Sophie von Fersen och svägerska Sofia Albertina, där hon från sommaren 1783 öppet refererar till Carl Piper som sin älskare. Detta förhållande utspelades sig helt öppet på Rosersberg, och Piper beskrivs som hennes långvarige älskare.

Men år 1810 dog kronprins Karl August i plötslig sjukdom. Axel von Fersen lynchades, anklagad för att ligga bakom dödsfallet. Drottning Charlotta var djupt upprörd över kronprinsens död. Även hennes nära vän Sophie Piper, von Fersens syster, attackerades. Sophie Piper ogillades för att hon sades påverka drottning Charlotta, som hon var nära vän med och som besökte henne regelbundet. Lynchmobben rörde sig mot Haga slott, där drottningen var, eftersom de trodde att även Sophie Piper befann sig där.

Axel von Fersen 1789

Marie Antoinette

Marie-Antoinette hade från cirka 1783 och framåt en nära relation med den svenske greven och diplomaten Axel von Fersen den yngre, som av kvarlämnade korrespondens att döma var en romantisk relation. Det har förekommit många olika teorier om denna relation även var sexuell, och om Axel von Fersen var far till hennes två yngsta barn Ludvig Charles och Sophie. Det är omöjligt att bedöma om denna relation fullbordades fysiskt, eller om det var en enbart platonisk och aldrig sexuellt fullbordad kärleksrelation, och frågan är omdebatterad och kontroversiell. Motstridiga uppgifter och uppfattningar om detta, från både vänner och fiender och neutralt inställda personer, förekom redan under Marie-Antoinettes livstid, och är fortsatt föremål för spekulation.

« J'existe mon bien aimé et c'est pour vous adorer. »

”Jag existerar, min kära, och det är för att älska er.”

(Brevväxling mellan Axel och Marie)

Den 16 oktober år 1793 avrättades Marie-Antoinette i giljotinen.

Adieu. Plaignez-moi. Aimez-moi. Surtout en me jugez dans tout ce que vous me verrez faire qu'après m'avoir entendu. Je mourrai si j'étais un moment désapprouvée par l'être que j'adore et que je ne cesserai jamais d'adorer. »

”Adjö. Förbarma dig över mig. Älska mig. Särskilt genom att döma mig för det ni kommer att se mig göra inte med mindre än efter att först ha hört efter med mig. Jag kommer att dö om jag en dag inte skulle godtas av det väsen som jag dyrkar och aldrig kommer upphöra att älska.”

« Rien au monde ne pourra m'empêcher de vous adorer jusqu'à la mort. »

”Inget i världen kommer kunna hindra mig att älska er intill döden.”

Hon bar hans ring i fängelset inför sin avrättning.

Ändå fram till giljotinen – var en signetring med en modifikation av Axel von Fersens devis ingraverad: ”Tutto a te mi guida”, ”Allt leder mig till dig”.

**21 – 22 juni
1791**

**Infångas och
flykten
misslyckades**

I juni 1791 ägde Flykten till Varennes rum, då kungafamiljen gjorde ett försök att med Axel von Fersens hjälp fly till de Österrikiska Nederländerna. Flykten misslyckades och familjen greps vid gränsen i Varennes-en-Argonne och återfördes till Tuilerierna i Paris.

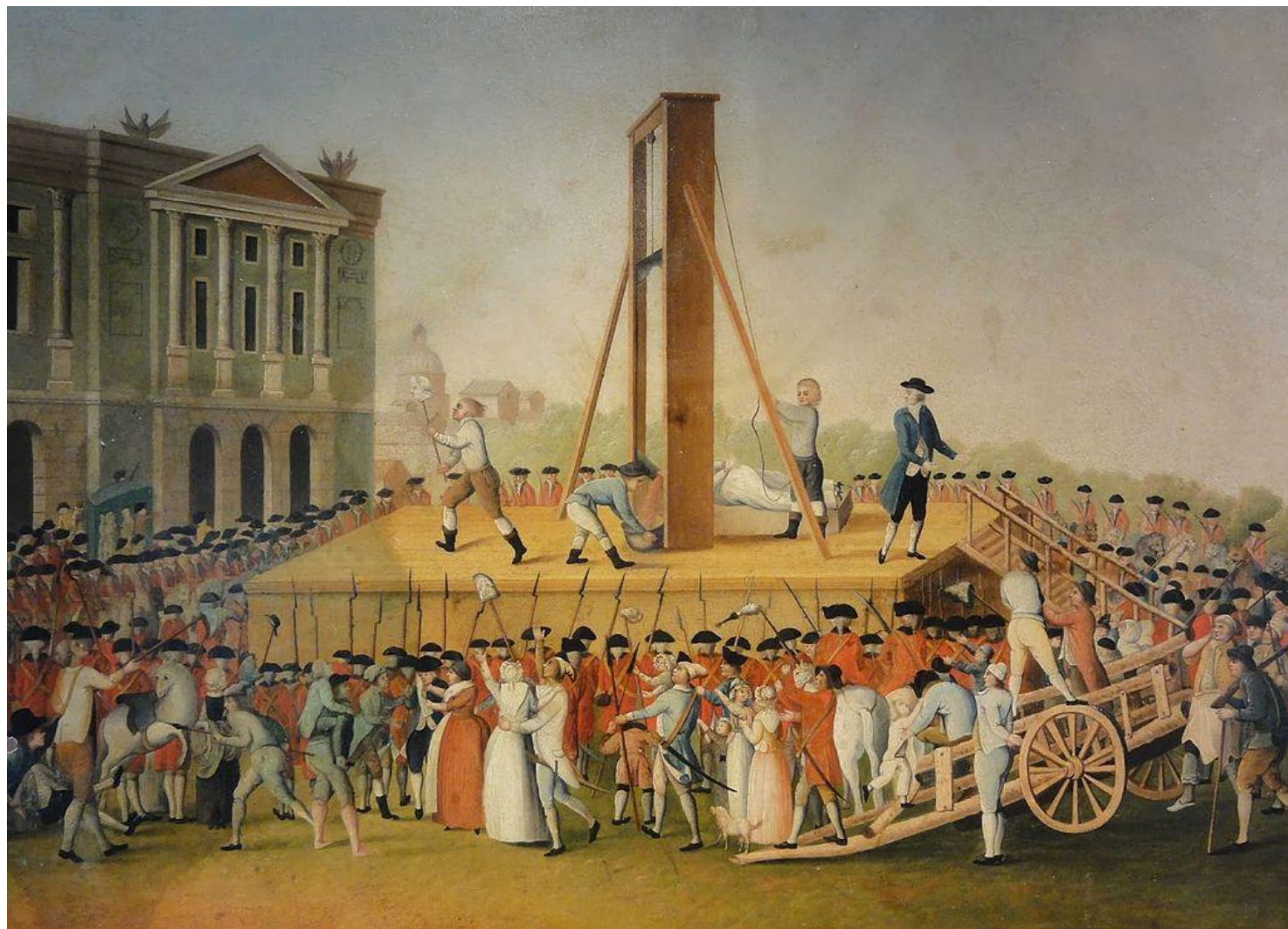

**Marie-Antoinette på väg till sin avrättning,
Jacques-Louis David, 16 oktober 1793.**

AI

Avrättningen den 16 oktober 1793

Gustav Adolfs efterträdare Karl XIII var åldrad och barnlös, han hade ingen tronföljare. Då den utsedde tronföljaren, den danske prinsén Karl August, plötsligt avled av apoplexi på Kvidinge hed i Skåne 1810 spred sig ett rykte att denne blivit förgiftad och att Axel von Fersen och hans syster Sophie Fersen – grevinnan Piper – låg bakom detta. Det ryktades om att prinsens livmedikus var von Fersens husläkare.

Sophie Fersen

Redan uppe på Söder började folkmassan skräna och spotta på Fersens vagn. Snart kastades stenar och andra kastvapen genom vagnsfönstren. von Fersen slets ut ur sin riksmarskalksvagn och misshandlades. Han sökte skydd i en fastighet på Stora Nygatan men slets ut igen. Misshandeln fortsatte. Massan var rasande. Kläderna slets av, han pryglades, bespottades och slutligen lynchades von Fersen genom att hans bröstorg krossades av en man utklädd till sjöman. Allt detta skedde framför soldater ur Svea Livgarde som var där för att upprätthålla ordningen. Denna händelse går under beteckningen fersenska mordet och är ett av de mest uppseendeväckande morden i Sverige någonsin.

Fersenska mordet, fångat på papper av okänd konstnär.

